

Előfizetési díj:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:

Egy évre	30.-
Fél évre	10.-
Negyed évre	5.-
Egy órára	1.50

Egy szám 8 krajczár.

Művelési díj: 9 hasábos példány egy-
szeri hirdetése 12 kr., többször 10 kr.
Bátyeg díj minden hirdetésért kü-
lön 30 kr.
Nyilvtér: 6 hasábos sor 30 krajczár.

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői iroda:
Budapest IV. megyeháztér 9. sz.
hová a lap szellemi részét illető minden
közlemény küldendő. — A közlemények
csak bérmentesen fogadtatnak el.
Kéziratok csak rendkívül esetben kül-
detnek vissza.

Kiadó-hivatal:
Budapest IV. megyeháztér 9. sz.
Vodianer F. nyomdájában.

Előfizetési feltételek
az
EGYETÉRTÉS
politikai és közgazdasági napilapra.

Egy évre	20 frt. — kr.
Fél évre	10 frt. — kr.
Negyed évre	5 frt. — kr.
Egy órára	1 frt. 80 kr.

Az előfizetési pénzek és utalványok az
„Egyetértés” kiadó-hivatalának Vodianer nyomda
megyeház-tér 9. szám alá küldendők.

Az elégedetlen nemzet.

Keleten a „fekete pontok” körvonalai sötét felhőkkel tornyosultak. A hercegovácok és bosnyákok puskaropogásos lázadása komoly harcra szint fog öltetni az első ágyudörgéssel, melyet a szerbek és törökök egymással váltanak. Ez ágyuzó után Európa nemzetközi békeje a diplomatiakártványok lázas szenvedélyeinek esélyei közt fog lebegni a nagy bizonytalanságban. Senki többé jót nem állhat a jövő fejleményeiért; egy állam sem számíthat pontossággal, hogy a felrobant lóporakna futó táze át nem csap egész Európán. De legkevésbé állhatunk jót és számolhatunk egyik pillanatról a másikra mi, kiknek tözsözedságában dúl a „harcz veszett zaj.”

Magyarország és Ausztria a vész által, mely határait érinti talpra van szolítva, hogy örökideig minden mozzanatra, mely Kelet háborújában a keleti függő kérdések megoldását illeti. Egyik kezünkkel a tüzeket égő kanócszát kell tartanunk, másik kezünkkel az óltó szereket. Visszatartani ezekkel a láng átharapódását szomszédos háznak feledeletül, fenyegetést állás foglalnunk amazokkal az illetékes beavatkozók ellen: ezt diktálja ránk a helyzet kérelmetlen hatalma.

Összes érdekeink a keleti-harcz esélyeinek végzetes mérlegére vannak most függesztve. Attól a bizonytalan pillanatról pillanatra változható szerencsétől függ, meddig, mily mértékben, minő kilátásokkal nézhetünk és esetleg folyhatunk bele tényleg is a keleti dolgok alakításába. Nagy szerencsétől már az is reánk nézve, hogy a jelen politikai viszonyok zűlétsége és állami létünk bizonytalansága, a közjogi és kormányzati rendszerek példátlan zavarai között azt se tudjuk jőformán, hol kezdődik Magyarország valódi érdeke, hol veszedelme. A nagy konfliktustól sem félni, sem remélni nem tudunk igazán, mert tettleges részvételnél esetén csak úgy, mint a csomónak nélkülünk való kettémetszése után, Magyarország nem képes tájékozódni a győzelemtől féljen-e inkább vagy a leveréstől rettegjen. A győzelem felülkereskedését jelentheti az államiságára oly vérszövő reactionarius és katonai elemeknek, veresége egy nagy nemzetközi változással azonos az Európa keletén fenálló állam-alakulásban.

Bizonytalanságunk, tájékozás hiányunk, közönyösségünk kufjeje benn fekszik azon állapotokban, melyeket „bölcsseink” szereztek számunkra. Pedig valóban itt volna az ideje, hogy számot vetnének e nem épen örvendetes tényezőkkel. Mikor a monarchia egy óriási arányokban bonyolódó és fenyegető kérdéssel szemben áll: a népek érdeke és a közvélemény hangulata nem kicsinyes dolgok, melyeket akár a kardcsörtető henczegés, akár a diplomatiakai papaszem figyelmen kívül hagyhatna. Csak egy lelkes, elégedett nép állhat ilyenkor az események színvonalán, de soha az oly nemzet, mely elégedetlenségében és fagyos közönyében világosan elárulja, hogy fatalismusa odáig ért, a midőn a „jőjőj”, a minék jőnni kell” egyetlen gondolata és értelme.

Tessék csak politikacsináló nagy hangu kis emberek jól megfigyelni Magyarországot eme hangulatát, mert tíz év minden hibája és bűne rá le aggodalomkeltő tüneteiben és boszujára meg magát a grassalló rendszeren. A keleti kérdés fontossága nem bir sem ijesztő, sem reménykeltő hatással nemzetünkre. Valami vérfagyasztó van a közhangulat ama magatartásában, mely a szomszédos veszedelem nagy füstjét, robaját és lángját felindulás, sőt tartósabb izgatottság nélkül, mondhatni még a háborukkal járó lázasabb kíváncsiságtól is menten szemléli. De hogyan is volna várható szegény csalódott, nyomorban sinlődő nemzetünknek az érdekeltség oly foka, melyet lelkesedéssé szíthet a vesztély döntő órája, midőn az ő érdekei felett már paláczták törtek és ép a legválságosabb időkben készülnék eltemetni? Ha százszor meggondolná és ezerszer sarkalná önmagát, ugyan annyiszor eszt és szívét facsarja a tudat, hogy a monarchia taposó malmában az ő érdekei játszódnak az áldozatra szánt bármely szerepét, s ő maga játékszerű alkotámszójával nem egyéb az igavonásra kárhözváltott és fejős tehénként zsákmányolt jószágánál.

Századokon át, többszöri maró hálátlan-ság dacára, majdnem az örületbe ácsapó nagylelkűséggel hozta meg a monarchia biztonságának és fennállásának a lelkesedéssel és küzdel-

mekkel járó áldozatokat, s íme századok múlva is csak teherhordóként állítják egy nagy feladat elé, hogy kicsigázva és meggyalázva próbáljon lelkesedni és hatalmasakat mivelti. Nem képes rá. Hiába sarkalják, hiába szölingatják a puttonokkal megrakott vízihordó számárt meg senki sem látta czikázni. Hát még akkor, ha kocsiira a bogáncs-eledel híg adagjai helyett a czélhozérésnél bunkósbotot és éheztetést helyez serényiségeért kilátásba.

Mi vár a magyar nemzetre a sors ilyen vagy amolyan kockája mellett vagy ellenére; azt már kilátásba tették részére a megkötött bécsi egyességben. Győzelem vagy vereség lesz-e a vége a keleti kérdés megoldásának, így vagy amúgy dől-e el sorsa, mindez a jövő titka, csak az bizonyos, hogy a koplalást és nyomort szerződésileg biztosították részére. Nem fontolnák-e meg fent és lent, vajjon észszerű-e így bánni egy egészesébebb politikára érdemes nemzetet? Nem fontolnák-e meg, vajjon nem volna-e itt az ideje kielégíteni jogos és igazságos követeléseit, hogy tetterő szálljon a most még dermedt idegekbe és lelkesedésre lobbanjon a mostanában még közönyvel telt szíve. Megtanulhatták volna, hogy a kiélt, zsvibadt, közönyös és elégedetlen nemzetet csinálták meg Solferniót és Königráztet.

A „függetlenségi kör” az országgyűlési szünet idejére a fölmerülő ügyek intézésére végeztet egy állandó bizottságot választott, melynek tagjai: Helfy Ignác, Duka Ferencz és Csávolszky Lajos. Tiszelt vidéki elvtársaink, kik a szünetidő alatt a központtal bármilyen tekintetben érintkezni óhajtanak, sziveskedjenek — szóval vagy levélben — egyenesen a bizottsághoz fordulni.

A „Hon” is visszatért mai esti lapjában régi szerelme tárgyahoz, az önálló vánterület védelméhez. Nem meri még egyelőre vezércikkében védeni, miután Jókai Mór rendkívül blamálta magát és lapját is egy a náivságban és eszmezariban példátlanul álló cikkben. Most tehát a „Hon” csak Amerika boldogulásából és iparának gyors fejlődéséből meríti az érveit a külön vánterület életfontossága mellett, vagyis irat Philadelphiából levolt a Tarczaja számára, a hol napnál világosabban utal arra, minő jótékonyan hatottak az ipart védők a munkások Amerika összes fejlődésére és gyarapodására. Nehogy valaki azt higye, mindez nem egyéb gunyolóságnál, szó szerint közöljük a „Hon” után a következő érdekes részletet:

„A szövetségi ipar gazdagon van képviselve. Az Egyesült Államok majdnem minden pamut és gyapjuszövő gyára képviselve van. Ezen egy iparágna is fényesen be van bizonyítva, hogy az amerikai magas védvámok, csak a szövetségben is mennyire előmozdították az ország iparát. Nehány év előtt, még valamire való posztógyárat alig ismertek itt, ezen kiállításán látható kelmeik azonban arról tesznek tanúságot, hogy Amerika mind izlés, mind jószág és tőkely tekintetében képes lesz előállítani a maga szükségletét. Az itt gyártott pamutárak pedig már most is kiszorítják a külföldi terményeit; a selyemtermelés és gyártás pedig napról-napra nagyobb tért foglal el, s Amerikába néhány év múlva már azon helyzetben leend, hogy a gyakorlati szövetségi ipar termékeit illetőleg nem fog többé a külföldre szorulni. Szőnyeg és gobellinszövetségben pedig oly nagy és kitűnő munkák vannak kiállítva, melyek a híres francia ipar ily terményeivel bátran kiállják a versenyt.”

Kis-Kun-Halason folyó hó 25-én „függetlenségi kör” alakult. Elnökeül a város első birtokosa K o l o z s v á r i István, alelnökül Parka's Imre tanár, jegyzőül V a t a m á n y i Sándor választották meg.

Mint a „P. Napló” értesül, Kozma állami főügyész és Löw Tóbiás ügyészi helyettes ma a déli vidékekre utaztak, folytatandók a nyomozásokat, melyekre az eddig megtalált irományok — mint mondja — bő anyagot nyújtanak.

A „N. Hirlap” írja: „Mint hitelt érdemlő forrásból értesülünk, midőn intézkedés megtételett arra nézve, hogy a képviselőház rendkívüli ülés-zakra haladéktalanul összehívható legyen. Elnöke Budapestben marad s a ház irodai és szolgazemélyzetének kiadta a parancsot, hogy tíz nap múlva mindenki helyén legyen.”

A „N. Hirlap” főnöbbi hírelve szemben megjegyezhetjük — a mint közölni a „P. Lloyd” esti lapja is megette már — miszerint az országgyűlés rendkívüli összehívására semmiféle intézkedések nem tettek s nincs is semmi valószínűség arra, hogy ily intézkedések tétessenek.

A ma megjelent katonai rendeleti lap közlése szerint a hadügyminiszteriumban ismét fontos változások történtek. Benedek Sándor altáboragy, a hadügyminiszterium első osztályfőnöke, ki a delegatiók tárgyalásai alkalmával Koller minisztert képviselte, felmenteni kérte magát állásától. Kérelmét azzal indokolta, hogy több szolgálati éve van mint az új hadügyminiszternek. Ő felsőge felmentette Benedeket állásától, a katonai felbontási törvényszékhez elnöké nevezte ki és az I. oszt. vaskoronarendet adományozta neki. König báró vezérőrnagy nevezetett ki Benedek helyébe osztályfőnöké.

Ajánljuk a debreczenieknek figyelmébe, mit ír azon felhívásról, a „Magyar Állam”, mely alatt elsőnek Révész Balint superintendens ur neve, megjelölt csak tővédsébe, figurát. A katolikus ultramontanizmus lapja keblére öleli azt a „szabadelvűséget”, mely vele egy gyékényen áru egy a vallási, valamint politikai téren, mert hiába arra még nem volt példa a történelemben, hogy a kik az állami szabadság ügyét elárulják, azok igaz hivei lennének a vallászsabadság és reformáló haladás ügyének. A „Magyar Állam” által rájuk szórt dicséretnél nagyobb szegény soha sem érdelte volna az aláírókat. Igazán megérdemlik sorsukat és az ultramontan pellenget, melyre állítva vannak.

A „Magyar Állam” szóban levő közleménye egész terjedelmében így hangzik:
„Debreczenből a „Magyar Állam — Idők Tanujá”-nak is beküldött egy politikai nyilatkozat, melyben mintegy 300 polgar, előkön Révész Balint superintendenssel, elensúlyozói törekszik azon, Tiszsa Kálmánra nézve leverő mozgalmat, mely szerint minap Debreczen polgarainak nagy többsége az „imádott” Tiszsa Kálmánnak bizalmatlanságot szavazott. A hozzának beküldött elensúlyozó okmány mind önmagában az által, hogy létrejött, mind tartalmánál fogva felettébb érdekes, mert benne a majorizálás, a „többség” általi brutális győzelemről el van téve, s így constatáljuk, hogy Debreczen sz. kir. város értelmisége a „Syllabus” tanaihoz csatlakozott, melyek egyike a többség abszolút érvényét s jogforrása minőségét tagadja, elveti. Ez érdekes themáról még többször is szólhatunk; ma csak egy különös észrevételünk van. Debreczen polgarainak kisebbsége (315 férfi), de amely magát ama nagy magyar város értelmiségének valjha, hozzának is beküldvén nyilatkozatát, okvetlenül lapunkat is ezuttal közölni óhajta használni.

— Ez nekünk elégtétel; mert Debreczen városának ugyanezen értelmisége, illetőleg annak képvisellete 1859 végén az „Idők Tanujá”-t, még mielőtt első száma megjelent volna, a debreczeni kasznóból „örök időkre” számtuzte. És íme „rövid” tizenhét év múlva Debreczen város értelmisége elismeri, hogy az általa „örök időkre” számtuzott kath. pol. napilap az ő kegyelme nélkül is él, gyökeret vert s oly közönséggel bir, hogy Debreczen város értelmisége az ő polit. nyilatkozványait lapunkban is tudomásul véteini kéri. Igen jól van; annál jobban, minthogy Debreczen város értelmisége legújabb polit. nyilatkozatával a Syllabus tanaihoz csatlakozott.”

A magyar kisbirtokosok országos fölhittetegyesületének terve, melynek elfogadását a kormány részéről a hazai közvélemény már hónapok óta sürgeti, valahára tárgyalás alá vétetett és néhány jelentéktelen módosítással elfogadtatt. A kormány megadja a kért 500,000 forintnyi államsegélyt a kért kiváltságok tulyom részét, biztosítja a létesítő bizottságot aziránt, hogy a leendő egyesület zálogleveleit minél nagyobb mérvű elhelyezésük céljából a képzőszeket kezelő hatóságoknak a legmelegebben ajánlani fogja, sőt hogy a közalapítványi pénzeknek e záloglevelekkel konvertálása ellen nem lesz kifogása stb. E szerint most már csak kitaró és erőlyes munkálkodásra van szükség, hogy a tervezett országos kisbirtokai földhittelszervezet mielőbb létrejőjön a népknek, a nemzet zömének fölélegése és jóléte érdekében. Magát az egyesület ügyét most már legkevésbé sem féljük, a társadalmi uton államsegély mellett létesülő mű a legnépszerűbb intézményeink egyike leend, melynek támogatása mindenkinek jól megfontolt érdekében kell, hogy fektüdjék. Kivánjuk, hogy a magyar nép meghazudtolva példabeszédessé vált indolentiáját, megtegye a maga részéről is mindazt, a mire a számára létesülő hittelszervezetnek okvetlen szüksége van. Értjük itt első sorban, hogy a nép minél több mezőgazdasági előleg egyeletet alakítsion, minután ezek fogják a takarékosság és öntökégyűjtést felébresztetni és a kisbirtokosok hiteligényeit részben kielégíteni, részben követelni. Hogy mennyire fontosnak tartjuk ez egyletek minél nagyobb mérvben alakítását, e lapok hasábjain már többször kifejeztük; de ismételnék legközelebb ismét, a midőn ez intézménynek minél népszerűbb tétele czéljából közölni fogjuk annak részletes ismertetését.

A keleti kérdés.

Most midőn naponta váltakoznak a háborús és békes hírek, midőn a külpolitika égen már czikázna a villámok, bár a mennydörgés nem hallatszik még, midőn minden állam ugyszólyán harczai készülődéseket tesz és csak azt várja mindenki, hogy melyik lesz az, a mely adandja az első sortűzetet, idején van a külügyek mikénti állásának áttekintése. Szokássá, majdnem rögeszmévé vált Magyarországon azon panas, hogy geographiai helyzete olyan, a melynél fogva jelenleg rossz és jövője már el döntve Ezen felfogás igen bölcsészeti megadással telt és kényelmes is lajhár-politikának, ha annyira vagyunk már, hogy tétlenségünkben a politikai ágra kapaszkodva várjuk a jöhető vesztélyt és ha netán jőne az, hátunkat tartjuk csak neki. Kényelmes azoknak is, akik ezen geographiai helyzeti okoskodásból mellék-czéljaik elérhetésére tökéet csinálva, ezt felhasználják, hogy a nemzetet jogaiban capitulatiója megfételtére rábírájk. De ha tizesesebben szemléljük Magyarországot akár földirati, akár ethnografikai helyzetét, éppen ez az, a midőből biztos reményünket merithetjük jövője felett, ha ügyének vezetői azt önkénytel nem rontják, mint jelenével tenni igyekeznek.

Tekintve a multra nézve, Magyarországnak mind geographiai, mind ethnograficus helyzete ugyanaz volt, mi most. Akkor is csak-

ugy, bár más oldalról jővő, de egyaránt vesztélyes helyet foglalt el; csakugy nem rokonfajú népek közé volt bekeelve a magyar nemzet. Csakugy, mint most, társnépekül fogadta a többi bemlakokat; éppen egy a hunn-időkben, mint később a horvátokat. Amazoknak, mint később a magyarnak is, vesztélyessé vált e nememeslelkűség, bár hajdan a nemzeti különállási vágy nem volt annyira kifejlődve, mint most. De hajdan vész jött a magyar nemzetre a rokonfajú török szomszédától is, midőn őt, tévesztett, vele nem szövetekező politikájára a vallási fanatizmus vezette, mi mai napság már nem létezhetik. Most azonban oly szomszédokkal bir s az európai állam-összhangzatban oly szerepre van szánya, hogy szerintünk éppen geographiai s ethnografiai helyzete az Magyarország- és a magyar nemzetnek, mely jövője felett reménylyel kecsegtethet. Hogy ezt bebizonyíthassuk, lássuk Magyarország szerepét és feladatát legelőbb is a keleti kérdéssel szemben. Mult év őszén egy a török birodalom békes jövőjét megalapítani célzó szövetségi tervezetet hoztunk az olvasó közönség ítélete elé; oly időben, midőn még nálunk a hirlirodalom alig foglalkozott a keleti kérdéssel, annak újabb stadiumában. E szövetségi tervezet czélja volt a keleti birodalom népeinek politikai szabadságát védeni s a török kormányt a reformok terére állítani. Ha ilyen terv, vagy chez hasonló létre jött volna, vagy még most is létesítenék, a háboru gyúrtanyaga ez által kioltatnék a keleti birodalom népeit.

Nem akarva foglalkozni azon kisebb-nagyobb útközvetek leírásával, melyek eredményei voltak a szabadságot kívívni óhajtó népek fanatizmusának s külérdekek szításának egyszerűsmd; nem kívánva továbbá jelezni azon diplomatikus és harczai készülődéseket sem, melyek a nagy háboruba be nem eseztett nemzetiség által vitetnek véghez, csak annyit tartunk jónak felemliteni, hogy a keleti kérdés helyzete igen előnyre változott az európai liberalis s a magyar politikának is. Magyarországának valamint öszszel, egy most is nem lehet más, mint a béke fentartása a politikája. Minden kielhető erőlyel igyekeznie kell a török hegemonia mellett a keleti nemzetek pacificatióját véghezvinni segíteni. De ha e külérdekek által szított háború-intrigák petardái éppen el is pattannak s a harcz elkerülhetetlen, azért nincs oka megijedni.

A keleti birodalmat az Európa hegemoniájára vágyó más hatalmas nemzetek czéljaik kivívására szemelték ki ezáltal, működésükre nézve támpontot keresve a birodalom kebelébe szorult és a török fajnak a magyarhoz hasonló nemeselelkű természetnél fogva, más nemzetek példájára, nemzetiségből ki nem vetkezettétt szláv népekben; a magukat romá maradványoknak nevező románokban, és a más rokonfajújal nem bíró görögökben. Ez mig egyrészt a birodalom nyugtalanítására vezet, más részt az által, hogy egy érdeke a más érdeke gátját használja fel e helyzetét, a birodalom fentartását biztosítja.

Ezen tulsuly-elnyerési küzdelmet látjuk mind az oroszoknak 1826—29-ben vívt háborújában, mind az angol és francia által hozott peloponezusi segélyben, melyet a görög szabadságsért vittek véghez. Ugyan ez volt az oka a mai háborúhoz hasonló lassusággal előkészített 53-ki háborúnak is, mely 52-ben, mint most, szinte hercegovinai lázadással kezdődött, utóbb, mint szinte a mostani látszat is jelezi, Montenegro is belevaotkozott; végre az orosz a Dunára vonulva, lett belőle, lehet mondani európai háboru, mely a Krimben végződött. Mert a keleti kereskedelmet s az európai diplomatikus tulsulajit védő angol s illetőleg francia hatalom kénytelen volt beavatkozni. Ekkor Ausztria szerepe a legkéteértelműbb volt. Sokat akarván elnyerni s a fél veszedéket fel költözni nemzétet kapni el, előkészítette a gyűlöletet maga iránt, ez által előidézve később a solferinói vereséget és Olaszshonból kirekesztését. Eleinte a montenegroi vizslay békiötjeként lépven fel Ausztria, nagy kedve lón a fegyveres bevonulásra, mint most is a Bosniába. Utóbb csakugyan benyomult Romániába s pedig azon szándékkal, hogy megfirtsa a fejedelemségeket. Az orosznak azt sugta ekkor, hogy ez által a győző török seregtől akarta megmenteni seregét; a nyugati hatalmaknak pedig azt, hogy az orosz kívánta onnan kiűzni segíteni. S végül a párisi szerződés őt magát parancsolta ki az elfoglatott fejedelemségekből. Ausztria volt továbbá föellenzője akkor annak, hogy e háborúnak egyik főeredménye Lengyelország helyreállítása nem lett: a 48 ki megmentéseért hála fejében, de valójában azonban feltve Galicia elvesztését, bár később Németországból kelle kivonulnia a kétszínű politika jutalmául.

A keleti kérdés sarkköve az európai tulsulyra törekvő hatalmak működésének. Az orosz hatalomnak főczélja a szláv törzsegyesítés. E czél felé törekedett századok óta, ennek létesítésére tett terjeszkedési hódításokat a Fekete tenger felé; ezért igyekezett

a népszabadság örve alatt a török birodalom megsemmisítését véghez vinni már több ízben. Ennek sikerültével a keleten lakó szlávokat birodalmába kebelezhette idővel, Lengyelhon nagy részét így is bírva már; a közben eső Magyarországot, utóbb Csehor-szágot s végül a német birodalomban lakó sléziai és póseni szlávokat is s elnyelhetné velök egész Kelet-Európát.

Midőn a keleten gát vetettett e czéljai ellen s leginkább az angol hatalom által; ennek ellensúlyozására vetette meg messze kiható terveit alapjául ázsiai hatalmát, hogy a tatárok czivilizálása színe alatt mind közelebb jőjjön India határához, s egy óriás kerülővel térjen vissza a török birodalom felé.

Az angol hatalom eleinte keleti és fökereskedelme kulcsul tekintte a török birodalom fennállását s mert átlátta végre az orosznak ázsiai nagymérvű terveit, ezért hozta létre az indiai császárságot, hogy e terveknek biztosabb gátat vessen. Most pedig ázsiai hatalma megtarthatása kulcsul kell neki a Bosphorus szorosát tekintenie. E keleti birodalom népei közt pedig a görög nemzet fennállása az eszköz befolyása fentartására.

A francziát se tetteleges hódítási vágy, se kereskedelmi politikája megvédése nem vezérli; főczélja: a keleti kérdésben való részvevésével, az európai tulsuly a keleten való ellensúlyozása által annak vezérül leendő felemelkedése. A krimi hadjárat idejében az orosz hatalom megtörése, most a három császári szövetség ellenőrzése a német hatalom végett. Támpontja eddig a román nemzetek szövetségi eszméje folytán a Dunafejedelemség volt. Midőn a porosz Németország s utóbb Európa vezérélyt törekedett fellépni, e czélja elérését éppen azzal kezdte, hogy elősegítette egy a hozenzollerni családból származó hercegnek román fejedelemséggé való választását. A német politika jelenleg még jó befolyású, minnek eredménye Románia tapintatos eljárása a keleti birodalommal szemben, mely ellensúlyozza a muszka czélokot és a szláv nemzeti izgalmakat is. Látnuk tehát, hogy minő érdekek vezérlik az európai ügyekben tényezőket szereplő hatalmak s népeket a keleti kérdésben való részveésre. Látnuk egyszersmind azt is, hogy mely hatalmak azok, melyeknek végczéljai megegyeznek egymással az együttműködésre nézve.

Legelső sorban a karöltve járó politika, multban úgy mint jelenben, a francia és az angol ilteti. Az első a politikai, a második a kereskedelmi tulsulyt igényelte magának s a tartós szövetség alapját az 1860 iki kereskedelmi szerződés képezte a multban. Jelenben az angolnak ázsiai hatalommal létele, s a francziának ujra politikai tényezővé válni törekvése a kapes, mely a kettőt összefűzi. Valamint az utolsó keleti háboru alkalmával az angol volt az, a ki a bír készséggel bele ment francziát a cselekvénybe bele vitte; úgy jelenben is az angolnak kellett a keleti birodalomban azon nagy politikai változást elősegítenie. Ennek eredménye az lett, hogy a nyugati míveltségű mostani szultán jött a trónra; hogy az ügyek élére egy Midhat pasa lépettett, kinek már bagdái működése, úgy mint a volt szultán trónra léptekor nagyvezíri tettei bizonyítékai annak, hogy alatta a török kormány hajlandó leend alkotmányos engedmények megtételére. Ez által előkészítették az ut a keleti birodalomnak szövetséges állammá való átídomítására.

Az angol s francia politika az azonban a keleti kérdés megoldásánál, melyet nem hódítási vágy vezérel, mint azt a volt nyugati szövetség is megmutatta, hanem az, hogy a török birodalmat alkotmányilag fejlessze s a mellett a keresztény népek jogos önkormányzati szabadságai biztosítsanak. És így a valódi szabadelvűség politikája, a mely nem zárja ki Bulgária, Bosnia s a görög tartományok önkormányzati alkotmányát, s nincs ellene, ha netán a suffrage universelle folytán Hercegovina Montenegroval egyesítetik is: e politika fentartja egyszersmind Szerbia s Románia szabadságát is.

Németország politikáját tekintve, a mig Poroszhon és Ausztria nem voltak alkotmányos országok és a nyugati szabad eszmék ellen harcoltak, a hámas szent szövetségek, melynek Lengyelország lenyűgözése és szétarabolítása volt összekötő kapes, volt értelme. Most is feltehető Poroszország részéről, hogy szükségeli az orosz-östrák szövetséget, félve francia részről a boszló harcától. Azonban, ha nagy Németország saját jövőjét tekinti, ha arra gondol, hogy az orosz szláv-törzs-egyesítési törekvéseit segíti elő a török birodalom szétrombolása által, át kell látnia, hogy a mint Oroszország annyira szította a szláv mozgalmat, hogy a béke fen nem tartható többé s talán maga az orosz is bele sodortatja magát a háboruba, mint védő, s így tulsulyra jőne a keleten, — jővőre el nem kerülheti Németország azt, hogy a nyugat felé növekvő orosz hatalom el ne nyelje a német birodalomhoz tar-

Handwritten signature: Vodianer F.

tozó szláv tartományokat is. És e háboru akor már kétes kimeneteli is lehet rá nézve.

Helyes politikája első sorban tehát csak az lehet, hogy a béke fenntartásak és a török birodalom együtt maradjon, de a nemzetiségek is kielégíttessék.

Ha pedig háborúra kerülne a dolog, jövője tekintetéből színterint a nyugati szövetséggel kellend miköndie, melyhez a román faj szövetsége is társulni fog.

Most attérve Austria s különösen Magyarország politikájára, ennek jelzéseim nagától következnek. Elmondtuk, hogy a Keleti kérdésben; elmondtuk, hogy neki is, nekünk is első sorban a béke fenntartása és a semlegesség, míg lehet, a feladatunk. Megvalljuk, hogy a nagy Németországgal tartós barátság átvérne van, s reméljük is ennek fenntarthatását, miután a német politikára nézve a fenntebb előadott meggyőződésben élünk. De ha ez mind lehetetlenné válnék, azon meggyőződésben vagyunk viszont, hogy Ausztriának s különösen Magyarországnak ezen nem reményelt, de bekövetkezhető esetben a nyugati szövetséghez kellene csatlakoznia, mert valamint Németország jövőjére nézve is tudósabbnak itéljük ezen politikai ut választását, úgy mind Austria, mind Magyarország etnografikus helyzete azon politikát igényli, a mely a török birodalom népeinek jogos követelése kielégítése mellett a szláv törzsegyesítési vágyaknak biztos gátat vet. És így azon biztos hitünknek kell az utat kifejezés adunk, hogy ha békepolitikánk vagy semlegességünk tovább fen nem tartható leend, éppen geografiai és etnografiai helyzetünk leend, az mely nekünk Kelet-Európában a nyugati s közep európai politika folytán culturalis missiót s jövőre szerepet is biztosít.

A romániai szerződés életbe léptetése tárgyában a magyar királyi pénzügyminiszter júly 24-én 2442. szám alatt a magyar királyi pénzügyigazgatóságokhoz és válnivaltalokhoz körendeletet intézett. E körendelet első része általános figyelmeztetéseket foglal magában, a második része pedig felsorolja azon „kedvezményeket”, a melyeket a kereskedelmi szerződéshez tartozó p ö t e g y z e m é n y „hátszéli forgalom könnyítésére” engedélyez. A szerződés tudvalegelye az júly 1-én lép életbe. Mint hogy Ausztria és Magyarország s Románia mindazon „vámkedvezményeket” biztosítottak egymás részére, a melyeket az ezek legnagyobb mértékben részeseül más államok élveznek; ennélfogva azon vámkedvezményeket és vámentességeket, melyek eddig más államokkal kötött kereskedelmi és vámszerződésben más államoknak engedélyezettek, ha csak a kedvezmény nem szorítkozik határozottan megjelölt bizonyos határra, a magyar-osztrák vámterületre hozott romániai földterületekre és iparcikkre, illetőleg — a mennyiben a kivétel forog szóban — Romániába kivitt osztrák-magyar árukra is kiterjesztetnek. — A „hátszéli forgalom könnyítésére” a pótegyezmény által engedélyezett, „kedvezmények”, melyek egészen külön szabott jogon alapulnak, ezek volnaak:

- a) az összes gabanamunkák, melyek román földön termelnek, ha akár a Romániával közös határon át, akár a Dunán hoznak az osztrák-magyar vámterületre, vámentesek;
- b) Romániai bor hordókban, ha a közös határonon keresztül hozatik be, — úgy mint eddig — 5 forint 26 krajczár vámt forint 100 kilogramm elegysúly után (2 forint 63 krajczár vámszámszámként), ha pedig palackokban hozatik be vagy más határon át, román bort fizetendő 8 frt 100 kilogramm tiszta súly után;
- c) Elő mára ha a Romániából (a közös határon át vagy a Dunán) behozatik, csak azok a vámszámként, melyek a hátszéli forgalomra nézve, és e részben legnagyobb kedvezményben részesített állammal (most a német vámszövetkezet) kötött szerződésben meg lettek állapítva. — Ez a német vámszövetkezet 1868-ban kötött szerződés fenálltaig lesz érvényes;
- d) Kenyér és liszt, friss hús, sajt és friss vaj kis mennyiségekben, ha Romániának határvidekeiből a határtól 10 kilométeren nagy nagyobb távolságból, az osztrák-magyar vámterületnek a határtól nem nagyobb távolságra első helyére hozatik, vámentesek;
- e) A mennyiben ennél nagyobb távolságból

vagy távolságra nem hoznak, vámentesek szintén azon igásmarhák, gazdasági szerszámok, mállak és ingóságok, melyeket a legszűkebb határnál lakó földművelők a vámvonalon át mezeli munkálataik végett vagy lakváltoztatás folytán az osztrák-magyar vámterület határvidekeibe hoznak. Az ilyen tárgyakra nézve a vámentesség nemcsak a vámtalonon, hanem esetleg a mellékutakon is megadatik.

Mint „különös kedvezmény” engedélyeztetett továbbá Romániának a hátszéli forgalom könnyítésére nével esetekben oly áruknak és mustráknak a szabályszerű feltételek alatt vámentes kezelése, melyek az egyik szerződő fél szabad forgalmából a másik fél területére hoztán, visszazállítandók.

Ezen cikk értelmében a bizonytalan eladásra szánt áru az ott kitett esetekben a szabályszerű előjegyzési eljárás mellett nemcsak akkor kezeldők vámentesen, ha Romániába kivitték és onnét visszahozták, hanem előtérleg az általános szabályoktól akkor is, ha bizonytalan eladásra behozatnak és visszazállítandók. Ép úgy a kikészítésre szánt árukra nézve megszabott előjegyzési eljárás, illetőleg az azzal járó vámentesség, nemcsak olyan árukra alkalmazandó, melyek kijávitására behozatnak, hanem — az általános vámszabályoktól előtérleg — olyan árukra is, melyek ily célra Romániába kivittetvük, onnét visszahozatnak.

Megjegyzendő végül: hogy valamely fél a szerződésben megállapított „kedvezményben” részesítettség, arra szükséges, hogy az árubevállás mindkét példányában tege ki, hogy az áru romániai származású.

A török-szerb háboru előtt.
A politikai helyzetben csak annyiban történt változás, hogy Szerbia részéről a hadiellenzár, melyet minden pillanatban vártunk, folyó hó 30-ra halasztott. — A vett tudósítások szerint Milan fejedelem elutazása és a hadi manifestum közzététele pénteken fogja megtörténni s rákövetkező nap egész Szerbiában kihirdetetik az ostromállapot.

Szerbia helyzetéről június 25. kelettel a „Pol. Correspondens”-nek következőket írják Belgrádból:

Az itteni helyzet szerfelett komoly jellege arra indította a diplomatiát, hogy még egyszer próbáljon szerencsét, és kísérletet tegyen megállítani a megindult görgetéget. Elkövetnek mindent arra, hogy a fejedelemek és a szerb kormányoknál az ocuslos bizonyítsák, mily nyomasztó felelősséget vállalnak, ha erőszakosan beleszökkennek a török kérdésbe. A diplomata világos, félre nem érthető szavakkal szól. Szerbia tudja, hogy nem számíthat segítségre, ha az általa felidézett háborúban veszéget szenved: tudja azt is, hogy a németi győzelemmel szembe fordítva nagy eredményeket. Bármily meggyőzők is a diplomatia érvei, mind ez ideig nem találtak fogékony fülre. Mindig csak azt felelik nekik, hogy a háboru elkerülhetetlen. De a szerbek érvei mind csak ürügyek arra, hogy a beálló háboru-paroxizmus plausibilisnek tűnjék fel.

A porta — így szoknak a szerbek — külsőleg megedegélt ugyan Milan felvilágosításával, azt felelte a szerb ügynek, hogy szivesen látja a külön követet, hogy a szultán tanujelét akarja adni a hű szerb nép iránt érzett jó akaratának; de ime 24 órával később a porta már azt határozta, hogy a legnagyobb nyomatékkal szintén fenyegető hangon fogja a hátralekő 40.500 aranyra rugó hűbért követelni. E gyors fordulat azon gyantát kellett málnunk, hogy a porta meg akarja Szerbiát lepleni.

Ezen gyantát még alaposabban tüntetik fel az ide érkezett legújabb hírek. A nishi táborban minden nap új meg új ázsiai ezredek érkeznek. Boszniában meg a spahijákat (szabadalmis földbirtokosokat) is behívták, Szerajevó körül nagy seregeket vontak össze. Ezen tények elegendők voltak arra, hogy a külön követés eszméjét eljétsék. Elhatározták továbbá, hogy az egész haderőt a határhoz gyűjtik, offenszívá ragadnak meg: a katonai szakferiák azt mondják, hogy a török offenszívát meg kell előzni, mert különben Szerbiát invasio fenyegeti.

Másik oka a beálló fordulatnak: a viszony Montenegrohoz. Csak nagy nehezen jött létre a két fejedelemség szövetsége. A megkötött szerződés szerint Szerbia nem járhat el országadulag, valamint Montenegro se. A két ország kölcsönösen arra kötelezte magát, hogy a határos török-szerb tartományokat felszabadítsák. Csekély engedmények árán a portával nem lehet pactálni. A háboru megkezdése július 8-ára van kitűzve. Ha a porta nem is szakított volna meg a jó viszonyt, még akkor is bajos lett volna a békét fenntartani; hat még midőn oly nehéz lett Szerbiának visszavonulása.

A hűbér megfizetését kényszerítő okoknál fogva meg kellett tagadni; a 225.000 frt nem volt meg. A tagadó választ Konstantinápolyban természetesen barátságára, s a kormányelnök rokonságára hivatkozni, és hogy e két egyén által Paula és övei sorsa az ő kezében van; mert hisz anyjának igénye a nyugdíjra igen kétes, de ha ő érdeklődik az ügyben, jóra fordulhat az egész; s ha ő nem rendelkezik is vagyonnal, de összekötöttései és kilitásai a jövőre nagyon előnyösek, főleg most, az új király alatt, ki valódi fölkenje az urnak. Mit szól mindehhez, he? Kérő az orvos, felugorva székéről, és nevéteseges mozdulatokkal ugrándozva a szobában.

Az orvos közlévénye meglepett, és felborszantott.
Valóban legtávolabbról sem sejtem, hogy ez álszentekedő pap valaha Paulára emelte szeméit, e mellett arra gondoltam, hogy bizonyosan egyekben sem nagy eléslással dicsekedhetem. Komor hallgatásba merültem, de az orvos nagy kerek szemévegén keresztül bizonyosan lebetűzte homlokroml gondolatimat.
— Nemde azt gondolja, hogy Paulának nem nagy feladat volt a papot elutasítani, miután szívet már bírta egy lovag.
Akkor sokat beszéltem a tárgyról, és aggodtunk is, de ostobaság volt az egész, mondhatom ostobaság! Paulának eszében sincs, hogy az Adonis-hoz nől menjen, ép oly kevéssé, mint hozzám vén szatyorhoz.
E szavaknál az orvos egy oldalt pislogott rám, és mosolygva, s gunyorolva folytatá, midőn keblem mélyébe sobjáhat: „hála égnek.”
— De ne örvendjen korán, és ne dicserje a napot alkotányt előtt; ismeri véleményemet, hogy az embertől minden kitelik. Arthur valóban szép fizkö, s miután sikerült neki a diplomatiái pályára jutni, még mint követ Londonban halhat meg. Hogy mindenhez koldulással jutnak, azt én nagyon tudja; főleg az öreg, valódi lángész e téren. A szabótol kezdve, kitől a számla kiegyenlítésére a ha-

szetesen úgy fogták fel, mint a hűbéres ellenszégülését a souverain ellen. A Bosporuson e vitás kérdés fegyveres megoldására készülnek; még tehát nem marad egyéb hátra, mint átengedni a nagy szót az ágyuknak.

A fejedelem elutazásának napja péntekre, e hó 30-ikára van kitűzve. Az elutazás, a tett komoly jellegű, harangzúgás, ágyúördög és egyéb ünneplésekkel kíséttetésben fog végzémenni. Ugyan e napon meg fog jelenni a háboru-manifestum is.

Július 1-én az egész ország ostromállapotba helyeztetik.
A 12 millió frankos hadikölcsön már effectualra van; 80.000 dinárral (dinár=frank) felüljegyztek. Ezenfelül a kormány bizonytalan időre felajánlotta kamat nélküli kölcsönök és ajándékok fejében mintegy fél millió aranyat kapott.

Belgrádból jun. 25-éről a „Pol. Corr.” egy kiválóan érdekes levelet hoz, melyben ezeket olvassuk:

Ristic kormányralépte egy értelmű volt a háboruval. Ő csak a háboru feltétele alatt vállalt kormányt, s e tekintetben nagy csodálsában éltek mind Budapesten, mind Bécsben.

Megbocsáthatlan hiba lenne — folytatja levelező — ha fölteszik, hogy a háboru Szerbia és a porta között localisálva maradhát. E háboru mindenesetre nagyobb arányokat fog ölteni, melyek most még beláthatlanok. Ezt tudják a szerbek, s ez bátorítja fel őket az actióra. Ők nem a czár bekeszteretere számolnak, hanem az oroszországi közvéleményre, melynek Sándor császár sem állhat ellent. A délszlávok harcát a porta ellen az orosz nép saját nemzet i gyének tekinti, s a czár, a autocratiája daczára, kényszerítve lesz arra, hogy Szerbia mellett kardot rántsón, különösen ha Szerbia a háboruban megveretik, Szerbia ép úgy számolhat Oroszországra, mint Montenegro-ra, melynek csapatai már legközelebb érintkezési lépnek a szerb csapatokkal. Szerbia megkezdte a háborút, mert Oroszország oly annyira előretolta, hogy a visszavonulás már nem lehetséges s ő a maga részéről semmit sem kezelt.

Konstantinápolyból tegnap kelt távirat jelenti, hogy a török sereg a szerb határon és a dunai hajóraj parancsot kaptak, legyenek elkészülve, hogy az első jelre megkezdhesék az ellenségeskedést. — A lapok azt mondják, hogy a porta a montenegrói fejedelemnek megedegésedést fejezte ki, a miért a mostani körülmények közt is semleges maradt; a porta hozzátéste, hogy ez eljárása tekintetlensz. — Abdul-Kerim pasa lesz a szerb határon felállított sereg parancsnoka.

Nándorfehérvárt tegnap azon hir terjedt el, hogy a törökök Nisnél betörték Szerbiába, és a határon toborozó szerb csapatokat megfutamtították, mire aztán záskmányaikkal visszavonultak.

Konstantinápolyból ezenfelül komoly zavarok és összeesküvésekről tudósítanak. Híre terjedt, hogy egy összeesküvés célja a gazometer és a lőporgyár felgyújtása által léberőpítini egész Konstantinápolyt külvárosával és palotáival egyetemben. Később aztán kitűnt, hogy a dolog nagyon tulozva volt, de némi igaz mégis volt benne. Létezett egy cserkesz összeesküvés, mely a kyrkagatsi lőporraktárt légbe akarta röpíteni, de a hatóság még elég korán értesült az ügyállásról és közel 200 cserkeszt elfogott s az őrség a lőporraktárt jelentélen megedegésítették. Az Abdul Aziz uralkodása alatt majdnem hozzáférhetlenné tett császári palota a trónválság után minden tisztességes emberre nézve megnyitott, de az összeesküvés fölfedezése után ismét szigorubbán őrzik azt.

A hercegovinai fölkelőket illetőleg egy bécsi távirat ma ezeket jelenti:
Ragusa, jun. 10. A hercegovinai felkelők tegnap a montenegrói fejedelem kikiáltották fejedelmüké és Cetinjébe küldöttséget menesztettek, mely e határozatot közölni fogja vele.

tárdó hoszabbítást kieszközli, a királyig, kitül térdelve és előlegdért, vagy költsoéert, hogy hitelzőt kielégíthesse, és hogy Arthur új pályáján előre segítse! senki sincs biztonságban koldulása előtt, figyelmeztetem, fogja jól be zsebeit, ha ezen főnemesség az utcán találkozik!

— Tehát ő is itt lakik?
— Természetesen, így nem fog ki egyhamar a talaj alatta, és oly nagy férfúnak, minő az adótanácsos, tágas tér szükséges működésére. Oh e homlok, e szepültlen homlok!

— De miért beszélünk ennyit e sópredékrol?
— Szóltam.
Beszéljen inkább fölőle. Hogyan van ő, és mennyire vitte a festészetet? Kelendők e képei?

— Ha kelendők-e? — válaszolt az orvos. Mondhatom: a legjobb uton van arra nézve, hogy vagyont szeressen. Képei nagyon is képesak.

— Orvos, azt hiszem, e tárgy nem tűri a tréfás hangot.
Az orvos, ki utóbbi szavait legemeltebb hangjain mondta, két fokkal alább hangolva mondá:
— Ehem, igaz van. Nem is enyegésből mondatm én azt, hanem egy kis hazugság akart lenni; no de most sem értek még ehez, így tehát sokkal jobb, ha az igazságot mondok, vagy inkább mutatom. Jöjjön!

Ezzel a tükör alatt álló két szál gyertyát meggyújtá, s a mellék-szobába vezetett, melyet előbb fel kelle zárni.

— Ide rejtem őket, miután máshol nem vélem biztonságban a fiuk előtt, — szőlt a falra mutatva, melyen kisebb, nagyobb képek függtek. — Nos, mit szől ezekhez?

A gyertyákat kivettém az orvos kezéből, s közölről megzemelve a képeket, meggyőződtem, hogy azok Paula művei. Elég sokáig követtem figyelemmel törekvését, hogy bele éljem magamat munkálkodása szellemébe.

Montenegro fegyverkezéséről a „Pol. Corr.” a következőket közli egy jun. 21-ki cetinjai levélben:

„A Belgrádból ide á hallatszó hadi zaj itt élénk viszhangra talál. Ha ott megmozdulnak, vége a mi semlegességünknek is. Montenegro sokáig engedelmesebb a hatalmak parancsának, de végre vannak kötelekességei maga irányában is és ezek nem engedik, hogy Szerbia mögött hátra maradjon. Ezen értelemben veendő a missió is, melyből külügyminiszterünk Stanko-Radonic Emsből jun. 24-ikére ide vissza váratik. Radonic azzal bizatott meg, hogy adja értésére a czárnak, miszerint Nikitza fejedelem saját dynasziája érdekében kénytelen lesz legközelebb kilépni semleges állásból. A fölkelők segélyesgetése és saját alattvalóinak zugoldása Montenegro telensége miatt, mind alkalmatlanabbnak kezdnek lenni. Oly hosszas semlegességet, minőt Nikitza tartott, előlök tekinteni sem lett volna képes fenntartani. Nagy közülménye mivelte ezt a csodát. De már most ő sem képes többé féken tartani a montenegrókat. Csak háboru és futás között választat. Több najhat bizonytalan időre fenntartani nem lehet, pedig szükséges, mert a török sereg csoportosulása Podgoricza körül veszélyezteti az országot.

Radonic visszajövele Emsből azt jelenti, hogy Montenegro további magatartása saját belátsására és szabadságára bizatik, de egyszersmind szintén maga fogja viselni a felelősséget, mindazért, a mi actiójából lelelkeztetik.

Minden 17—60 éves montenegró be van hivá. A montenegrói hadsereg mintegy 17—18.000 harcosból áll, kik két hadtestre osztanak.

A fejedelem által vezénylendő főhadérő 11.000 főt számlál és Podgoricza előtt fog állást foglalni. Spekulálnak arra is, hogy a miriditak egy diversiót fognak csinálni a törökök háta mögött; s ezek ak kor kénytelenek lesznek Skutariába visszavonulni. A fejedelemnek adltsusa lesz, hogy katonai és diplomatiái talentumával segítségére legyen. A senatus jul. 1-én veszi át az ország kormányát, mely a fejedelem nevében a háboru végeig viselni fog. Az idöbék fejedelmi gyermekök (?) Oroszországban vannak, a fiatalabbak a fejedelemmel Dalmatiában, Bianca községében, hol a háboru végeig maradni fognak.

Bulgáriában is hatalmas szitják a lázadást. A bolgár forradalmi bizottmány harci manifestumot intézett a bolgár néphez, mely így kezdődik:

„Bolgár testvérek! Fel a harcra a hitszegő törökök ellen. Hogy minden nép meghallja, hogy mi isten segélyével elhatároztuk a karddal kezünkben rajtuk a gyálasatos ázsiai fajt. Senki sem könyörült eljünk; senki sem segített kínjainkban és szenvedéseinkben, melyeket az ázsiai rabló készített nekünk.

A törökök elharcosolják a bolgárok vagyonát, hogy tíz-husz feleséget és gyermeket elartsanak.

A törökök behozták a parasztagda házába, és mindent ellopnak; ellopják a tejet, vaját, meg a száraz kenyert is, melyet a bolgár gyermekeknek készített.

A törökök behozták a vad cserkeszeket, s arra kényszerítik a bolgárokat, hogy a cserkeszeknek házakat építsenek, a miért a cserkeszek ellopják a bolgárok ruháit, és kenyerét; elrabolják a nyájukat s ezrelv agyonverik az embereket.

A törökök a bolgárok földalatti börtönökbe dobják csak azért, mert panaszkodnak, hogy meglöptak őket s valamelyiküket agyonverték.

A törökök a rablókat teszik bírákká, a tolvajokat paszákká, az ostobákat kajmakakokká s ezek kormányozzák az eszes és becsületes bolgárokat.

A törökök erővel az izlamra kényszerítik a bolgár gyermekeket.

A törökök nem tisztelik a házasság szentségét és meggyalazzák a polgárok leányait.

A törökök megfertöztetik Krisztus vallásának szentségét.
Összáz éve már, hogy Európa hallgatja siralmunkat s ha megértene akarna, megértene s ha segíteni akarna, segítene. — De senkiben sem bízhatunk, mint a Megváltó Jézus Krisztusban.
Öröttünk vétér áldozta fel; Ő Isten nevében megküzött a hitetlenekkel.
Fegyverre tehát, bolgár testvérek! Isten már is segít a keresztények ügyének. A boszniai és hercegovinaiak tíz hónap óta harcolnak a törökök ellen, s győzelem kíséri fegyvereiket. Mig 1000—1500 hercegovinai megver 15.000 török pogányt; ez Isten csodája, ez Isten hatalma!
Fegyverre tehát, bolgár testvérek! Mi hét milliónyi nép vagyunk. Kévekel is agyonverhetnök az ázsiai kutyákat. De nekünk puskáink, yatagánjaink, baltáink, ásóink s kaszákaink vannak, melyekkel annál gyorsabban verhetjük agyon az ördök fiát. Fel a harcra bolgár papok! Bolgár tanítók! A bolgár városok lakói! Bolgár parasztok! A ki

Három, vagy négy tanulmány-fő, melyek eredetileg ismerni véltem, két három életkép, feyházi jelenetek, melyek alaprajzát láttam is, s végre egy tengerparti tájkép, a hullámzó tengerrel, mely képnék szövege is nagyon élénken élt emlékeimben. Még akkor nagyon keveset értem a festészethez, meg kevésbé érttem véleményemet indokolva kifejtteni. A képek nagy haladást tapasztaltam, valamint a kivételben, egy a felgösbán; főleg a fejek tüetek fel előttem, mint rendkívül kitűnőek, s ezen nézetemet egész lelkesedéssel fejezem ki az orvos előtt.

— Valóban igaz van, tökéletesen igaz, — válaszolt, fejt szomoruan majd jobb, majd bal vállára hajtva. — Ő valódi lángész, de mit ér ez oly egyneknek, kinek neve ismeretlen? A világ ostoba, barátom, ostoba. A szépet, és nagyot okvetlen felleli, ha a század egy pár jeles embere tanuskodik mellette, akkor hitválság válik a véleményem, melyet az iskola padokon is elimádkoznak a gyermekek, s a háztetőkön a veretek elcsirpélik. De ha a tudósok oly könnyű felett mondanak itéletet, melynek nevét soha sem hallák, vagy oly festvény felett, melynek készítőjét először halják említeni, tudományuk elhagyja, s elhagyja őket önbizalmuk. Meddig kóborolhattak volna e képek egyik kiállításról a másikra, függhettek volna a műtársuknál, ha hagyatm volna függni. Így azonban mindannyi az én bírtokomba vándorolt, és nem Amerikába, Angliába és Oroszországba, miként Paula hiszi. De ne tekintsen rám oly irigy szemekkel! Mácenas szerepem hamar véget ért; mert legújabb festvényét, oroszlanyszivű Rihárd sátrában betegem, a kiállításon a kereskedelmi tanácsos, az ön tanácsosa vásárolta meg, a mi eléll különös, miután én ember épen annyit ért a festészethez, mint én a pénzzerzéshez. Paula az én biztatásomra jelentékeny összeget követelt a képért. Láthatja, mily felesleggel váltam. „Sic transit gloria!”

ellenünk van, az a szabadság gyilkosa s ellensége az Istennek.

Ha a bolgár püspökök, szerzetesek és papok nekünk nem segítenek, s nem keresztények, s nem bolgárok, — rabolják ki őket, gyújtás fel mindenüket, fejezzék le s verjék agyon őket, mert másként elárulnak minket és megakadályozzák a szabadság kivívását.

Ha a gazdagok nem segítenek nekünk, írtsák ki őket, mint a haszontalan dolgot.” A felhívás így végződik: „Fel a háborura bolgár nemzet! ki később akar segíteni, midőn a harc már véget ért, az áruló, azt elítéli a nemzet, azt nyelje el a föld!”

A hírekkel szemben, melyek Anglia segélyeszközleéseiről szólnak a törökök részére, tegnap az angol alsóházban nyilatkozat történt. Northcote alaptalmanok nyilatkozta azon hirt, hogy egy brit hajó Klekben kikötött és a törököknél élelmiszereket, fegyvereket és pénzt hozott volna; Angolország sem közvetve, sem közvetlenül nem küldött a hercegovinai török seregek se pénzt, se fegyvert. Angolország a legszigorubb semlegességet tartja fen, és a többi hatalmaktól ugyanezt várja.

A karczagi végtárgyaláshoz.

Az „Egyetértés” f. hó 25-ik számában egy közlémény foglaltatik, melyben a cikizkőri a Kőrő Gábor és társai ellen Karczagon lefolyt végtárgyalás alatt a rabok iránti bánásmódról szerzett tapasztalatai felett elmélkedik.

Mulaszthatlan közléemény a közlémény néhány tévedését helyreigazítani.

Mellőzve azt, hogy egyik-másik rabnak a tiltott bánásmód iránti panaszkodása magában vége elégséges lehet-e arra, hogy a panasz tárgya begyűzőtt ténynek tekintethessék (mint azt a közlémény írja fellegül látszik); csupán azt tartom szükségesnek hangsúlyozni, hogy a czikk azon kitétele, mintha a panasz nemcsak a multa, hanem a jelenre is vonatkozott volna: téves felfogás az alapul. — Tény az, hogy azon 9 hó alatt, mióta a karczagi királyi ügyészség vezetésével megbizva vagyok: elődöm idejében törvény ellenes bánásmódról nekem egyik rab sem panaszkodott, s ép oly határozott tény az, hogy az 9 hó alatt a letartóztatott egyik sem részesül törvény- és szabályellenes bánásmódban.

Hogy az örök levereute után megszökött rabok elfogatásuk óta bilincselve vannak: az igaz. — De nem törvény-ellenesen. — Mert az 1871. 52. törv. czikk a bilincselést csak mint a büntetés súlyosbítását tőrölte el; — de 5. §-ban felhatalmazta az igazságügyminisztert, hogy anok mint előjegyzati intézkedések és fegyelmi anyotkaim alkalmazása iránt rendelkezletig intézkedjen. — E felhatalmazás alapján keletkezett a 2082/1872. sz. i. u. m. rendelet, és e rendeletnek nem pedig a királyi főügyésnek engedélye alapján vannak e rabok megvasalva. — Elhez képest fölöleles farságus s szinte ügyletleneg vélna főnökömet azon gyanusítás elől védelemezni, mintha ő törvénytellen ellenkező utasításokat is adhatna alárendeltjeinek.

Czikizkő urat megnyugáthatom, hogy mind annak, a mit hivatali eljárásomra nézve látott vagy hallott, s láthatott vagy hallhatott volna: legerjedtebb nyilvánosságra hozása által nekem semmi kellemtelenség nem okozott, s nem is okozhatott. — Biztosíthatom az iránt is, hogy a rabok nem azért voltak bilincsen a tárgyalás alatt, mintha saját becses személyemet féltem volna tőlök — mert irántam ellenséges indulattal viseltetni egyneknek semmi oka. — Ez csupán saját kényszerűség volt, mit indokolnak az előzmények, s indokolt utólag egyik rabnak a törvénytelen szemében mondott azon fogtörténni, hogy „alkalmilag megint az az fogtörténni, a mi már egyszerű megtörtént!” Cserna Vinceze, kir. ügyész.

Budapest főváros rendes közgyűlése.
— Junius 28-án.
Ráth főpolgármester d. u. 4 órákor megnyitván a közgyűlést, mindenekelőtt bőjt bejelentést tesz.
Bejelenti, hogy Kammermayer a központi választmányban levén elfoglalta, nem lehet jelen; a kiirt I. osztály ügyész állomás iránti pályázatra 15 ajánlat érkezett meg, melyek közül hat kiválasztották s mint legmértőbbek között a mához 8 napra tartandó rendkívüli közgyűlés választást fog tenni. E hat pályázó névsora ez: Morzsinai Károly, Neisz Gyula, Hets Ödön, Literáti Ödön, dr. Bakonyi Elek és Obal Ferencz.

A jövő heti rendkívüli közgyűlés szükségse onnét kezd, hogy a 9-es szervezti bizottság jelentése már elkészülven, az tárgyalathassék. E jelentés kinyomtatott s a tagok közt szétosztották, hogy kelendő tanulmányozhassák. Bejelenti ezután előlk több tal szabadságra távozását; Kővér Károly 10-ik kerületi orvos halálát és elemeltetését, mely helybe a jövő rendes közgyűlésben lesz új orvos választás. Az érték képviselők kiegyezésűsei Mayer munkájával kem megélhet? Tudunk, nem sokk; tudó matematiai foglalkozni egy méje ép oly meggesül. On azt fog szobájba mondott önkényben megönnek nincsenek. Miért nem kereltetne, hogy u Igyekeztetn győzni, hogy ki utat, hanem meg hallgatott.
A szükség talán átkozott hi kedett volna, ha — No de d — Ne elle Egy vagyion jó böcsajti, az is kem van vagyion böcsajtom. Ki t nesebb dolgot, áravházkára, és czeokra fordító forditom vagyio teljesítem, és mellet.
— De én r — Ne nevos. — On nem tesztem indítván ezer tallér, vagy

Jakab híratölt helyette Dr. Schelto megírta. E bejelentés tulajdonos interpellált, hogy a vizterjesztetett be az leszhez a mindet megstúrta a vizet az interpellató a alkalmazásából s csak s egyéb hiánytóra Gerlóczy a jövő közgyűlés meg Tüköry Ságát illetőleg is lélen Andrea Utaua Angé tanitók érdekében már a főv. néptáfrta, ennek fölletlebepleni, mint járt 24 órányi lemindig a régi. Kinek hiányosság nem érvényesítés nacsok a jövőnevében.

Következik A halálé gontkos minden keltes sokszor földindványára elő esetek kapra a led, majd ezek meg továbbítás, s csak beavatkozás a be feltérjesztik a be Koda aljsági bizottságban sedsébe jött tags jelentést. Négy József, Korizimusz Antal urak. H a r i s z ezen urak a mag csak azon szakkb értesedésben levő utáni ülésekről ok radtak el, és csak ha igazolásk be voltamni elbukozassal; a p. a. rendes közgyűlés a központi bizo lemondása folyta.

A varbeli díjazása már a n gédlelkészkébe emelve, kettő e tanács elterjesztévtől ezek díjazás here essék. Csánadme eltolrésé ellen igyában levdrták. Több jöke 3000 frt erjéig. Mivel a névsor c mányok öleli fel vényes óta jelen felosztása végett.

Szilágyi pályaművek tárgy közpületi és közpületi kivekőndek, m Elek kiemeli, g kötelezik ugyan, hogykeletet kifeje se nem szép, se jünk kissé az em oszlopot; inditva az ügy utasitá hoz, hogy ez alk sen ki az 5000 fr vagy obelisk sz Miatán G G is mellette szót elfogadta Mato gulag.

A városlig adása iránt tart jelentés tudom engedés iránti telek bészterződ előterjesztett tart Póssert elutasítit fog kihirdetettit. A ru d t e s e iránt ter Hofer István. Kiepitésének ezé használatosak. K á r m á t m mely szerint egy irányuló inditva rudas fűrdő kiér ról vettett el

állapított perkoltségekből, azoknak felét ígérte oda. Vádlott kihallgatása s a vád- és védvessző előterjesztése után a budapesti ügyvédi kamara fejeletti bíróság Ottlik Gyula ügyvédet az ügyvédi rds 68. és 69. §-ai alapján vétkeinek nyilvánította s ennek folytán ellenében másfél évi börtönbüntetést alkalmazászt, vagyis 50 forint bírságot szabott ki. Vádlott megnyugodott az ítéletben.

Ugyancsak a napokban tárgyalta a kamara fejeletti bírósága előtt Ketterer János panaszja Kriskó János ügyvéd ellen 100 forint visszatartása iránt. A vád tárgya a következő: Székay Katalin szerelmi viszonyban állt Ketterer Jánossal, s ezen viszonyból három gyermek származott; később Ketterer nőül vevén egy vagyonszerződést, Székay Katalin több ízben az utcaán megmártotta Ketterer és botrányt idézett elő. Ketterer erre megbizta Kriskó ügyvédet, hogy Székay Katalint beperelje a kapitányságnál. Kriskó 20 forint vett át panaszostól mint költséget és később 100 forint, mint kárpótlási összeg, melyet a nőnek kellett volna átadnia. Ezt azonban nem tette meg, hanem több éven át luzta a dolgot, és csak midőn a kamaránál a feljelentést megtette, tette be a 100 forint Ketterer nevére alatt a takarékpénztárba.

TÁVIRATOK.

Bécs, június 28. A „Pol. Corr.“ jelenti Belgrádból: Szerbia Christicsnek küldetéséről azért állott el, mert a porta odanyilatkozott, hogy a küldetés tárgyát, mely vele ezélt bizalmas közöltette, el nem fogadhatja. Jóllehet, hogy a tulajdonképeni katonai operáció csak július 4-ikén venné kezdetét, mindazáltal egyes önkényes csapatok Uzizánál a határokat máris átlépték.

München, június 28. A kamara Joerg indítványát a választási törvényjavaslat első §-ára néve magadáta tette. Névszerűen szavazással 76 mellette, 72 ellene szavazott, minthogy azonban a majoritás három negyede szükséges, ennekfoga a további támaszkodás megszűnt és Joerg indítványa nem fogadtatott el.

Berlin, június 28. Az egyházi törvényszék Melcher kölni érseket hivatalvesztésre ítélte azért, mert magaviselete a nyilvános renddel meg nem fér.

Berlin, június 28. Az itteni palota széd és a gépész személyete nagy része, a „Reichsanzeiger“-nél is a munkát minden felmondás nélkül abban hagyta, a mai delutáni lapok részint meg sem, részint igen szűk terjedelemben jelentek meg.

New-York, június 28. Saint-Louis demokrata egyesület Maclerland tábornokot választá elnökülétek.

Bécs, június 28. Hítelekr. 138. — Galiczia 300. — Államvasut 206. — Rente 95.25. — 1860. a 109. — 1874-es 127.75. — Ezüst 101.50. — London 123.20. — Unio-bank 57.50. Altalanos épitobank 10. — Ango-osztrák 68.25. Lombard 85.25. — Tramway 106. — Hítelek 156.50. Napoleon 9.81. — Arany 5.85. Frankfurt 99.0. — Pórosz pénztárnál 60.30. Török sorjegy 17.25. Angol épitobank 14.

Bécs, június 28. Magyar forrásjegy 10.25. Angol épitobank 14. — Salgó-Tarján. — Magyar hitel 116.25. Magyar záloglevél 85.60. Erdélyi. — Magyar keleti vasút 31. — Magyar sorjegy 67. — Magyar földhítel 39.50. Magyar vasúti kölcsön 96.50. Anglo-magyar 45.75. Franco-magyar bank 29. — Alföld 98. — Magyar észak-keleti vasút. — Kisciel-vasút eladási árá. kv. 59.25. Tiszai vasút 179. — Mucietbank bank —.

A hadviselő felek hadereje. Most, a háború előestéjén bizonyára érdekelni fogja a közönséget, hogy Szerbia és Törökország, melyek, lehet, már a legközelebbi napokban a harczeretben mérk egymás erejét, mily haderővel rendelkeznek e pillanatban. Az alábbiakban kívánunk e tekintetben a közönség tájékozására lenni.

Szerbia hadserege. A kis Szerbia, mely most egész Európa békejét felforgatással fenyegeti, kőrülből 1,250,000 lélekkel bír. Haderőjét eddig folytonosan nagy áldozatokkal fejlesztette.

Törökországnak mindinkább gyengülő hatalmát előnyösen tudta saját javára kizsákmányolni. Már 1867-ben kivitte azt, hogy a szerbiai erősségekben: Belgrád, Sabac, Szemendria, Téké, Uj-Orsova, Kladova és a kis-zornici városokban elhelyezett török őrség kivonult és Szerbia területén a szerb maradt az ur. A török helyőrségek kivonulásával Törökország elvesztette Szerbia fékhatárságának leghatalmasabb eszközeit.

Ezután Szerbia egy oly hadsereget állapított meg, mely az ország anyagi erejét messze túlhaladja, mely nagy áldozatokot rótt a népre s mely világon elurálta már akkor, hogy a kis Szerbia nagy céljai vannak, s hogy a szerb országgyűlésben, a skupszínában a levegő tele van nagy tervekkel, merész ábrándokkal.

E hadsereget szerint az országban minden férő lakosa 20 éves korától 50 éves koráig hadkötelek. A hadsereget alapja tehát a nép hadserege, a miliczerendszer. A hadsereg két tényszerűből áll: az allandó hadseregből, mely igen csekély számu, s melyben a nép katonai kiképzetését nyeri, — és a miliciából, vagyis a nemzeti hadseregből, mely ismét két csoportból áll.

akarja megkezdeni. A nemzeti hadsereg ezen második osztályán kívül azonban Szerbiának több tartalékja nincs; s ezen haderőinek megsemmisítésével vedlkeptelené van tőve a nemzet.

Az allandó hadsereg békeidőszakában 6550 ember, 150 löv, 48 tábort és 36 hegyi ágyú. Haboru idején ez a létszám körödi és szerkesztési személyzettel szaporítottatik.

A nemzeti hadsereg I. csoportja áll 10 gyalog dandárból (64,000 ember) és 20 lovasdandárból (2500 ember). — A II. csoport áll 8 gyalogdandárból (40,000 ember), 13 lovasdandárból (1500 ember). Ezenkívül van 18 vatesztől könyv ágyúteg, 18 métrók-utász szakasz és egy szerkesztési csapat. A szerkesztési csapat aránylag nagyszámu, miután a közlekedési eszközök nagyon hiányosak, s a hadiszerek és cölmezések szállítása az ottani viszonyok közt szerfölött sok nehézséggel van összekötve. Az ágyútegek, mérnök- és szerkesztési csapat a szükséghez képest osztatik szét a nemzeti hadsereg I. és II. csoportja közt.

Szerbia egész hadereje tehát körülbelül 130 ezer ember, vagyis 10,600,000 a összes lakosságának és 23%-a a férfi lakosságának. De a lovaságban és a szám soha sem érthető el, bár e védrendszernek keresztültelére Szerbia 1870. óta nagy erőfeszítéseket tett. Az 1870-ben gyökeresen reformált hadserevet — most lesz hivata kiállani a tüzpórátt. Hat év óta Szerbia begyakorolta összes fegyverigtható népet; a kis országban évenként 5 millió frntny bevételéből körülbelül két millió forintot költött évenként a hadseregre. Egy előre kitűzött cél érdekében történt minden lépés, — s a mostani pillanatot Szerbia alkalmassal találja, hogy eddigi erőfeszítéseinek és áldozatainak gyümölcsét kiereszközölje.

Ime egy maroknyi nép, mely évek hosszú során át nagy áldozatokkal, nagy elfeledésszel — nem lehet tagadni, hogy — bizonyos politikai ügyességgel tör mérés tervei valóstát. Egy, az egy milliót alig meghaladó nép 130,000 főből álló fegyveres erőt állt csatamezőre, és nem retten vissza Európa nyughatalmainak összehozott szemöldökétől.

II.

Törökország hadserege.

Az allandó sereg a nizam vagy tábort csapat, s a redif vagy tartalékból áll. A törvény szerint a szultánnak minden éviösszeges mohammedán alattvalója, a legtöbb tartományban, 20-ik élet évével az allandó seregben való szolgálatra van köteleze. Az ujoncosok céljából az egész ország hat kerületre van felosztva, melyek mindegyikének meghatározott számu ujoncosokat kell állítania. A szolgálati időknek 12 évnek kell lennie, még pedig 4 évig a nizamál, két évig a redif-nél, s hat évig az 1869-ben újra alakított honvédségnél. Békéidőben a katona tényleg 3 évig is alig maradt fegyverben, s ekkor határozatlan időre szabadságot kap. Az évenként kiállított ujoncosok száma békéidőben 30—40,000 főre megy, kiknek az európai Törökországtól mintegy 20, az ázsiai Törökországtól pedig 80 % a szolgálatja.

A csapatok tactualai beosztása ugyanaz, a mi az összes többi európai seregnek. Mindegyik hadtestnél vannak hadosztályok, dandárok, s ezredék; s egy nizam hadtestnek 6 gyalog-ezred, 6 lovas-ezredből áll, 4 lovas-ezred s egy tüzer-ezredből kellene állania, 16 üteggel; azonban ezen beosztás nem létesítetik szigoruan. Mindegyik ezred egy önálló testet képez, s maga szabályozza igazgatási ügyeit, valamint az ezred-parancsnok ezredének tactualai kiképzésére vonatkozólag is önálló. Az ezred gazdasági ügyeit igazgatónak kezeli. A nizam-csapatoknál egy gyalogság, vagy vadász-zászlóalj összesen 808 főből kellene állania. Békéidőben a legtöbb gyalog- s vadász-zászlóalj létszáma nem igen megy többre 400 fölé, s csak a fővárosban a helyőrségen levő zászlóaljaknál van néha nagyobb számu legénység.

A rendes lovaság spahik, dragonosok- és lándzsaképf fegyverzett lovas ezredre oszlik fel. Egy lovas századnak összesen 153 emberből kell állania, 143 lóval. E szerint egy lovas ezred 968 emberből állna 908 lóval. Azonban békéidőben ezen létszámnak soha még csak egy harmada sincs az ezrednél; valamint általában a sorolvasság az összes török hadseregnek legrosszabb s leginkább elhanyagolt részét képezi.

A török miniszterek meggyilkoltatása.

A bécsi „Pol. Corr.“ több érdekes és teljesen hiteles részletek közöl a török miniszterek meggyilkoltatásáról. Nevezetesen valótlannak mondja azon hirt, hogy a gyilkos Hassan bey, Abdul Aziz harmadik nejének híve lett volna. Hassan semmiféle rokonságban nem volt a szultánnal; egész más oka volt annak, hogy az udvarnal befolyásos volt. Atyja, Ismail bey, egy előkelő szerkesztő, ki rabizólakakereskedést üozt és a legszebb georgiai népdalt hozta a serailba. Hallála után Hassan folytatta az üzletet és az ő közvetítése folytán jutott Abdul-Aziz harmadik feleségéhez. Ennyiből állott Hassan és Abdul-Aziz viszonya.

Hassan utóbb a katonai iskolát végezte; heveskedő, bosszuvágyó jellege miatt gyakran kellett őt megfenyíteni. Ezért gyűlölte Hassan Avni pasát. Mikor Abdul-Aziz megbukott, Hussein épen az exszultán legidősebb fiának, Jussuff Izzedin effendinek szarnysegéde volt, de minthogy Jussuff elvesztette állását, természetesen, hogy Hassan is elbocsátották, illetőleg át akarták helyezni Bagdadba. Hogy ezt mikor torolta meg, köztudomású.

A gyilkosság éjjel 11 órakor történt: Hassan felment Mihai pasa palotájába a második emelet azon termék, hol a tizenhárom miniszter együtt volt és tanácskoztak. Hassan négy revolver rejtett köpenye alatt, kezében cserkesz túrt tartott, mikor a tanácsreembe rontott és a revolverrel neki ment Hussein Avninak, a miniszterek egy része mellékajtkón igyekezett menekülni, mások meg a pamlagok alá bujtak. Casik Rasid és Achmed Kaiserli pasák maradtak vissza; amaz a rümetl leszegezte tartotta, az utóbbi pedig előg bátor volt a gyilkos karja után kapni. Három törzsűrással lakolt ezért, Hassan most a mellék szobába szelget a többi miniszterek után, de csak egy szöglet talált; ezt rögtön megülte. Majd dühingve visszatért a terembe; meg akart győzdüni, hogy Hussein Avni csakugyan meghalt-e. A seraskier nem volt ott; a házkapuj vándszorgott; Hassan utána rohant, törével összevissza vágta Hussein gyomrát; mikor meggyőződött, hogy a seraskier csakugyan meghalt, visszatért a miniszter-terembe és agyonlőtte az ájultan fekvő Rasid pasát, e szavakkal: Itt a béred, te híve Orozországnak!

A további részletek ismeretesek, csak azt nem tudtuk eddig, hogy Hassan e alkalommal fején és hátán több szuronytűst kapott, úgy, hogy kórházba vitték. Itt nem akarta magát ápoltatni, a kérdésekre nem felelt, csak annyit mondott, hogy Hussein kivéve a többi halottakat sajnálja. Hogy a Bajazid-teren felakasztották, az merő szemfényvesztés volt, mert Hassan már a péntek és szombat közti éjjel a kórházban meghalt, és szombat reggel csak holttestét akasztották fel.

Murad szultán roppantul megrémült a gyilkosság hírére; séhogy se tudták vele elhitetni, hogy ez a gyilkosság csak magán bosszu tényle. Az nap nem mert a palotából kimenni, és mostani lakását, a yil-

diz-chioskot két zászlóalj katonasággal vettette körül.

A kardövezési szertartást hétről-hétre halasztják politikai és személyes indokok miatt.

Szerény figyelmeztetés a tisztántúli főtiszleletii egyházkerülethez!

Mi olvasván a „Prot. egyházi és iskolai Lap“ 20-ik számában, a külső somogyi egyházmegeye közgyűlésének Gózon Gyula ur általi tudósítását, hol a külti egyház és lelkeske közt fenforgó ügyről ir, tükéletesen osztoztunk s magunkévá tettük; közleményének ezen utolsó sorait: „igen chajandó lenne, ha a főt. kerületi gyűlés az eszköznél, hogy a jövőben oly minden illetet sértő, a durvaság szótarát teljesen kimerít monstrogram, minő a föntebb euilított emlírtatik is, egyházi törvényseiknek asztalát ne gyalyázhatnák. Mert szerintem az igazság lehet fájó vagy kemény kifejezésű, de a gorbamság semmi esetben sem lehet igazság.“ Helyeseltük az erre csillag alatt történt szerkesztést ezen megjegyzéssel: „Egyházkerületünk gondosan szokott örködni a felett, hogy illelten durva kifejezéseket tartalmazó iratok tanácsreimben fel ne olvassanak, hanem egyszerűen visszavetessenek, vagy ha az elkerülhetlen, hogy az ilyenek szigoruan büntetessenek.“ Ha volt valaha oly minden illetet sértő s a durvaság és embertelen ragalom szótarát kimerítő monstrogram, annak legkitűnőbb szörnyűsége a mezőtúri egyik lelkes előt beadott 9 egyháztagnak és a másik elagott lelkesztársnak vádirata, mi mivel s az emberi érzelmet magáról le nem vetkezett ember nem olvashat felhaborodás nélkül, és anélkül, hogy a karhozható itéletet ki ne mondja rögtön az írókra. Mi, kik szerencsétlenek vagyunk, ezen durvaságban, és gorbamaságban utóéletlen vádiratokat, és a végig sértetti ifjú lelkesnek azokra ir, minden személyeskedést és mivel emberhez nem illó vastag kifejezést mellőzött, valóban remek vádiratát ismerni; azt vártuk, hogy ha a régi elavult vádakot tartalmazó vádiratokat, az egyháztagok kikérésével, a magán vádlóktól eloldogtatta s törvény ellenére a nagyon becsületes, de e téren egészen járatlan nt. esperest ur, az egyházmegeye törvénysekt törvénytudo egyházi és világi tagjai vissza fogják venni a vádának ama megbotrunkoztatón, nem törvénysektől szó aztalra való monstrogramit, utasítani fogván a szigoruan megdorgált vádlókat, vádjaiuknak mivel emberhez illő imorodon való újabb beadására. E várakozásunkban azonban fíjvaldalmassan csalódtunk, mert a heves-nagykunsági egyházmegeye nem csak elfogadta e minden törvénysekt kellekét és eljárás nélkül megindított vádat, hanem azok alapján el is ítélte a vádlott lelkész, még pedig a nélkül, s oly egyoldalual, hogy vádlókat, minden illetet sértő kifejezéseiket, s legnagyobb részben alaplan vádolmaikért, még itéletében csak meg is dorgálta volna.

Mi nem akarva az itélet helye vagy helytelen taglalásában most beleerseküdni a főtiszt. egyházkerületi itelethozatala előtt, s nem mondjuk, hogy az elítelt lelkész nem vétke, de azt igen is mondjuk, ismervé az itélet indokait, hogy oly szigoruan tul, mostoha itélettel, könyveltség és nem érkeltelesen elítelt hibáért meg nem érdemelt, igen is állítjuk, hogy ha a vádalkodást egyetlen egy megrovás vagy minden legkisebb büntetés nélkül elnéz az egyházi felelősség, igen igen szomorú és siralmas soruk leend a szegény egyházi hivatalnokoknál jövendőben. Ha magunk nem védjük magunkat, és részrehalás vagy személyes érdekek, vagy ellenzések által hagyjuk magunkat itéletünkben vezettetni, akkor jobb, ha ma itt hagyjuk egyházi hivatalunkat, mert akkor soha sem leszünk biztonságban az ily durva megmártatások ellen, akkor az egyházmegeye és kerületi asztalok rakvák lesznek, ilyen szemittől sem irtózdó hallatlan vádakkal.

Azonban ismervé a főtiszt. tisztántúli egyházkerület fopasztorának mivel, nemes, igazságsó szép lelkét, ismervé főgondnokának igazságsággal irgalmasságot párosítani szokott bölcselietit eljárását, ismervé a nt. és tekint. egyházkerületi esperest és segédgondnok urak részrehalatlann, érdekelküli igazságságot, hiszikük, hogy a vádak ama vérlázító szörnyét megsemmisítendük, s a minden emberiségét leveztelték vádlókat a törvény szigorával sítandják, és nem fogják eltűrni vádlókat, azon a 19-ik század második felében hallatlan s meg nem engedhető megbotrunkoztató tettet, miszerint, hogy durvaságot bekoronazzák, meg azon vakmerőségre is vetemednek, hogy a nt. és tekint. egyházmegeye törvénysektnek az elítelt lelkészre egy is annyira sérelmes itéletét még a főtiszleletii egyházkerület megerősítette előtt, er pedig pályában ki-nyomtatva, szefosztották uton utólen, a szeretett közkedvességű lelkeséhez annyira ragaskodó lakosság közt, sőt a szegény lelkes nagyobb megsejnyesítésére a „Pesti Napló“ 143-ik száma esti lapjába, és a „Föv. Lapok“ jun. 25-ik számba is, szennyes megjegyzések kíséretében kiadták, hogy a szerencsétlenül tett lelkész jóhírnevében, becsületében örökre megöljék. Ezen tettük által világonan behonnyították, hogy öket, mit eddig pedig tagadtak, a bennük kiálthatatlan lánngal égő személyes bosszu és partszenevel, s nem az egyház iránti, hangzatosított érdekeltség vezette.

Ezreke voltak bátrak felhívni, méltó haragra gerjedve, a főtiszleletii egyházkerület és mivel köztiség beces figyelmet, reménylén és várván, hogy a főt. tisztántúli egyházkerület követni fogja a dunamelléki főt. egyházkerület fentebb hivatalt s korunk kívánalmaihoz alkalmazott tettet, és megérdemelt szigorúsággal fogja sújtani a reform. egyházunk autonómiaján örökös szegényfoltot ütött vádlók ezen tettet, és megsemmisítvén az egyházmegeye itéletét, ezt néleg elégtételt szolgáltat, a talán ember gyarlóságából véthetett, s e tévedésbe is vádoló egy része által roz akaratual belevezetett, de a 17 ezer híve által annyira szeretett lelkésznek, kinek vádlói ellenében egy sincs más fegyvere, mint tiszta öntudata, s az ügy igazságt s valódi állását ismerő, kevés, de igaz barátanak szomorú állapotban részvételle s ártatlan családja méltatlan szenvedéseiben való hű osztakozása. Mezőtúr, június 27-én.

Több úgybarát.

Domahidy István képviselő urat, átolvassa az alábbi sorokat, megkértük, ne compromittálja magát e nyilatkozat közféttelével, hanem vegye vissza. Az alábbi sorok kétségteletlenül bizonyították, miszerint Domahidy ur legfövalóbból sincs tisztában az ügyvel, melyről szól, s aztán neheztünk esik egy képviselőt, tartozék az bármely pártköz, ily iszonyu zavaros fogalmak kíséretében mutatni be a világnak, mint a milyenyő az alábbi nyilatkozat tanúságot tesz. Domahidy ur azonban ragaskodott abbéli óhajtásához, miszerint a nyilatkozat közféttetésék és így mi a legjobb indulatunk mellett sem voltunk képesek az általános compromittálást megkímélni, melytől őt a következő — szó szerint — nyilatkozat folytán érni fogja.

Domahidy István képviselő.

Dr. Apáthy István képviselő legujabb interpretációja a részvénytulajok- és szövetkezelekről.

A mélyező alapítási aera szülte szédelő vállalatok és dédelgo különféle rendű és rangu kereszattjuk az iparvilágok törvényes ellenőrzése céljából, az 1876. január elseje óta érvényben lévő kereskedelmi törvény által rendelkezésünkre. Azonban az emberi befolyásosság ezért az akadályokon kőszörlve, a törvényvel szemben is kibőví ajtóra talált, melyet legszabotásban a „törvény törvény kijátszásnak“ lehetne elnevezni. A kereskedelmi törvényes kijátszására célzó megjegyzéseinket igazolják a f. h. 20-án „tüzvéd-biztosító szövetkezetek“ régi városzhá tanácsreimben tartott sít disant, alakuló közgyűlése. A trojai löv, a tüzvéd-biztosító szövetkezet behatolban tartalmaz megvizsgálva, azonos biztosító vállalat, melynek megkezdésére a kereskedelmi törvény 453. §-a értelmében 100,000 forintny tényleg befizetett biztosítási alap kimutatása szükséges. A tulajsgozott átdecher és clemi csapások alatt görnyedő plebscontribucns, a hitel s tőke fogytában lévő kereskedelmi elem sem hajlamlan sem tehetséggel nem bír ily vállalatok alakításában, akár mint balek t. i. mint részvényes, akár

*) A mi oly gyakran változik, az nem verlettet erős gyökeret. Sz. z. k. *) Ezt már megtette. Azt a jogot, melyet még a Deák-párt is szivesen megőrzött; az országának az önálló független bankhoz való jogát feladta. Sz. z. k. *) Szomorú dolog, ha egy képviselő még ma sem tudja, vajjon a bécsi egyeség üdöves vagy károhzatos az ország. Sz. z. k. *) Hát a sok család vasutra, a sok deficit fedezésére lehetett, csak a bankra nem lehet? De hiszen önként ajánlkoznak. Sz. z. k. *) Szép a lelkesedés néget, de ez merőben üres beszéd. Hát miért nem intéz ily felhívást a kormány a nemzethez? Mert nincs szándék: önálló független jogybancot állítani, mert Ausztria érdekeit szolgálja. Sz. z. k.

Nyilatkozat. Az „Egyetértés“ 121-ik számában Grundl Ede és társai mint nagykárolyi ker. választók számára 16-án azon felhívást intézték hozám, hogy

jelezsem mint képviselő ez időszertit álasponctomat. Nem kések válasszommal, és tisztelettel tudatom a nagykárolyi kerület szabadalvú párt választó polgárait, hogy mint elválasztatásomkor járhatnék, úgy ma is tartozom a szabadalvú pártköz; — programbeszédemet, melyet megközelésem folytán jeleztem, s melynek lényege felköltemben anyai idők óta oly erős gyökeret vert), én ma is, — honlap is, sőt még akkor is, ha azon nézetek folytán ezen jelenlegi működési teremről esetleg leszorítottam, — hazám érdekében politikai vallásomnak tartom, és azon beszédeimben kifejeztem alapelvektől, illetőleg jogos követelményektől mihelyest azok érvényesítésére módót és időt látok: el nem térek, — ajánlom azonban ismételtem a főlhívást ügytel választóknak figyelmükben és egészbeni tiszteletben tartására, miután arra egyhangual választatam meg.

Tisztelem a kormányt, és mint választóimnak ígértém, támogatom is mind addig, mind hazafias és jóakaratu irányban működök, és hazám jogait föl nem adja?), ha esetleg azonban nyitlan vallott politikai hitvallásommal irányvát össze nem egyeztetnem, mint önálló képviselőt azon ügyben megvonom tele támogatásomat.

A mi a bécsi alkudozásokat, és abból kifolyólag a képviselők elhatározását illeti, azokra kijelentem, hogy a mely ügyvel teljesen megismerkednem vanok?); miután azonban a tárgyalásra készitandó törvényjavaslatoiban biztos terem lesz a bíraltár, — előlegesen, — önáloságom ezetében — egyedül meggyőződésem utját követem, és miután a pártértekezleten a kérdés föltétele folytán én sem a kormány ellen, sem mellette nem látam helyen nyilatkozni, erről számmadással nem tartozom, a képviselőkönban ugyan ez ügyben képviseltem kerületemet, és nyilatkozom szavazatommal, mert azaz mindíg tartozom. — Legyenek tehát nyugodtan at. választók, mert mint eddig, úgy ezután is teljes bizalmammal fogva, ha hazám vitalis érdekei egy kívánják, ki fogom kérni becses nézeteiket, és igyekzem össze egyeztetni a magam iránvaló, ellen eseten mint mindíg, úgy akkor is tudni fogom kötelesemet!

Végül meg egyet szabad legyen kérnem és várom hazafiságoktól a főlhívást intéző t. választóknak jelseben:

Program beszédem egyik leglényegesebb részét képezte a várn- és kereskedelmi-szerződés reviziója, és a magyar független nemzeti-bank azonnali megoldása. Az első reviditáltot, (de hogy! — szerk.) a mint azonban nyilvánosan tudva van, azzal kijelentés folytán maga a kormány sincs teljesen megelégedve, (hát minek fogadta el akkor? — szerk.) nota az önálló vámtérletnek hazánk jelen viszonyai között nem barátja. A másodikkal azonban, jelseben a magyar független banknak létesítése, ha a lehetőség sorában tartozik — szerintem hazám anyagi érdekeinek élet föltétele) és miután szomoruan tapasztaljuk azt, hogy teljes jogaink dacára sem alhattuk meg a független bankot ez ideig, és a miatt hitelnél — a gazdálattunk — iparunk — kereskedelmünk a zátony szélén áll? sőt a jelen nyomozott pénzükség folytán hazánk legerősebb osztagya itt ott elenyészik és az uszorságot martaalakul leend, továbbá a teljes adófizetési keptelenség minden jele, alig van zúd, hol nem mutassa magát, — s miután vegre a népközlözetlen penzforsz megalkotására, a magyar független legyen: állampénztárunkban bankalapra egész készletünk egy fillér sincs, (hát mi száma minderre van, csak erre nincs? Szerk.) a kormány szerint pedig a forgalomban lévő 400 millió fígó adósság conversálására ideigleneszerződéseket megnyerni csak nem lehetetlen?); s végre állami javaink évek előtt adósságokra jelzölgek képen lekötöttek: Rajongás nélkül, megmondott hazafit tiszta érzellemmel hívom föl viszont önöket, t. választók! hogy azon igaznak bizonyult jelszó alatt: „Segít magadon, és isten is segít“ — induljunk meg erős akaratall és áldozatkészséggel független bankunk érczalapjaink összeszeresésére! A szegény félirje hasonló értékű hazánk oltárán a gazdag forintjához! — Én e lapban az ország szeme előtt tudatom önöket, és mindazokkal, kiket illet, hogy hazámnal található minden aranyomat, és ezüstömet, melyeknek, öszege pár bectsekből, néhány gyertyatartókból óseimről maradt néhány aranyból, néhány gyűrűből, pár órámból, nóm és leányom fulbevalóiból áll, — szent áldozatokat ajánlom föl hazám oltárára? Kövesseken önök! és a kunyhótól a palotáig, ha aránylag összehordatik a szent szobor, Magyarország önálló pénzügye biztositva leend! — s csak akkor tette meg a nemzet hazája érdekében, a mivel ez időszertit tartozott. Indulni egyesnek, vagy testületnek csakugyan kelletik, induljunk tehát mi uraim?); adjon ösztönyt rögs utainkban a hazaszeretet, és megindultam igen korlátozott anyagi állapotunkhoz mérve, és szabad legyen reményemben, hogy önök, választóim! követni fognak. Adjának hangot az országban e kezdeményezésnek, követeljenek győyítő balszamot e beteg közönségnek, az imádott magyar haza számára az ország lakosságától, s ha a szent cél lelkesítése folytán e haza népé tetterős és áldozatkész leend: akkor kikerülhetjük azon enyhítő szert, melyet a kormány jóakaratalag bár, de nem közös és teljes megelégedésünkre s megnyugvásunkra a bankot illetőleg czélba vett, érvényesíteni.

Isten velünk! a mi e téren, reményem szerint nem soká, bővebben értekezhetünk. Vagyok tisztelettel Budapestben, június 1-ő napján 1876.

Domahidy István, orsz. képviselő.

Dr. Apáthy István képviselő legujabb interpretációja a részvénytulajok- és szövetkezelekről.

A mélyező alapítási aera szülte szédelő vállalatok és dédelgo különféle rendű és rangu kereszattjuk az iparvilágok törvényes ellenőrzése céljából, az 1876. január elseje óta érvényben lévő kereskedelmi törvény által rendelkezésünkre. Azonban az emberi befolyásosság ezért az akadályokon kőszörlve, a törvényvel szemben is kibőví ajtóra talált, melyet legszabotásban a „törvény törvény kijátszásnak“ lehetne elnevezni. A kereskedelmi törvényes kijátszására célzó megjegyzéseinket igazolják a f. h. 20-án „tüzvéd-biztosító szövetkezetek“ régi városzhá tanácsreimben tartott sít disant, alakuló közgyűlése. A trojai löv, a tüzvéd-biztosító szövetkezet behatolban tartalmaz megvizsgálva, azonos biztosító vállalat, melynek megkezdésére a kereskedelmi törvény 453. §-a értelmében 100,000 forintny tényleg befizetett biztosítási alap kimutatása szükséges. A tulajsgozott átdecher és clemi csapások alatt görnyedő plebscontribucns, a hitel s tőke fogytában lévő kereskedelmi elem sem hajlamlan sem tehetséggel nem bír ily vállalatok alakításában, akár mint balek t. i. mint részvényes, akár

*) A mi oly gyakran változik, az nem verlettet erős gyökeret. Sz. z. k. *) Ezt már megtette. Azt a jogot, melyet még a Deák-párt is szivesen megőrzött; az országának az önálló független bankhoz való jogát feladta. Sz. z. k. *) Szomorú dolog, ha egy képviselő még ma sem tudja, vajjon a bécsi egyeség üdöves vagy károhzatos az ország. Sz. z. k. *) Hát a sok család vasutra, a sok deficit fedezésére lehetett, csak a bankra nem lehet? De hiszen önként ajánlkoznak. Sz. z. k. *) Szép a lelkesedés néget, de ez merőben üres beszéd. Hát miért nem intéz ily felhívást a kormány a nemzethez? Mert nincs szándék: önálló független jogybancot állítani, mert Ausztria érdekeit szolgálja. Sz. z. k.

Dr. Apáthy István képviselő legujabb interpretációja a részvénytulajok- és szövetkezelekről.

A mélyező alapítási aera szülte szédelő vállalatok és dédelgo különféle rendű és rangu kereszattjuk az iparvilágok törvényes ellenőrzése céljából, az 1876. január elseje óta érvényben lévő kereskedelmi törvény által rendelkezésünkre. Azonban az emberi befolyásosság ezért az akadályokon kőszörlve, a törvényvel szemben is kibőví ajtóra talált, melyet legszabotásban a „törvény törvény kijátszásnak“ lehetne elnevezni. A kereskedelmi törvényes kijátszására célzó megjegyzéseinket igazolják a f. h. 20-án „tüzvéd-biztosító szövetkezetek“ régi városzhá tanácsreimben tartott sít disant, alakuló közgyűlése. A trojai löv, a tüzvéd-biztosító szövetkezet behatolban tartalmaz megvizsgálva, azonos biztosító vállalat, melynek megkezdésére a kereskedelmi törvény 453. §-a értelmében 100,000 forintny tényleg befizetett biztosítási alap kimutatása szükséges. A tulajsgozott átdecher és clemi csapások alatt görnyedő plebscontribucns, a hitel s tőke fogytában lévő kereskedelmi elem sem hajlamlan sem tehetséggel nem bír ily vállalatok alakításában, akár mint balek t. i. mint részvényes, akár

*) A mi oly gyakran változik, az nem verlettet erős gyökeret. Sz. z. k. *) Ezt már megtette. Azt a jogot, melyet még a Deák-párt is szivesen megőrzött; az országának az önálló független bankhoz való jogát feladta. Sz. z. k. *) Szomorú dolog, ha egy képviselő még ma sem tudja, vajjon a bécsi egyeség üdöves vagy károhzatos az ország. Sz. z. k. *) Hát a sok család vasutra, a sok deficit fedezésére lehetett, csak a bankra nem lehet? De hiszen önként ajánlkoznak. Sz. z. k. *) Szép a lelkesedés néget, de ez merőben üres beszéd. Hát miért nem intéz ily felhívást a kormány a nemzethez? Mert nincs szándék: önálló független jogybancot állítani, mert Ausztria érdekeit szolgálja. Sz. z. k.

*) A mi oly gyakran változik, az nem verlettet erős gyökeret. Sz. z. k. *) Ezt már megtette. Azt a jogot, melyet még a Deák-párt is szivesen megőrzött; az országának az önálló független bankhoz való jogát feladta. Sz. z. k. *) Szomorú dolog, ha egy képviselő még ma sem tudja, vajjon a bécsi egyeség üdöves vagy károhzatos az ország. Sz. z. k. *) Hát a sok család vasutra, a sok deficit fedezésére lehetett, csak a bankra nem lehet? De hiszen önként ajánlkoznak. Sz. z. k. *) Szép a lelkesedés néget, de ez merőben üres beszéd. Hát miért nem intéz ily felhívást a kormány a nemzethez? Mert nincs szándék: önálló független jogybancot állítani, mert Ausztria érdekeit szolgálja. Sz. z. k.

mint alapító résztvevni. Dr. Apáthy István ily vállalatot tüzvéd-biztosító szövetkezet elnevezésével a kereskedelmi törvény 223. §-ának betűje és sz

